

NOTATKI BOTANICZNE

Notatki florystyczne z południowo-wschodniej części Pojezierza Myśliborskiego (NW Polska)

Pojezierze Myśliborskie, malowniczo położone na obszarze wału czołowo-morenowego i zandrów, jest jednym z bardziej atrakcyjnych przyrodniczo terenów Polski północno-zachodniej. Od dawna stanowiło ono przedmiot zainteresowań wielu botaników (LIBBERT 1927, 1930, 1932, 1940, 1941; JASNOWSKI & JANKOWSKI 1961; JASNOWSKI 1962; JASNOWSKI i in. 1972; BALCERKIEWICZ 1976; JASNOWSKA & JASNOWSKI 1977), jednak część południowo-wschodnia Pojezierza dotychczas w niewielkim stopniu została rozpoznana florystycznie. To skłoniło autorów niniejszej notatki do prowadzenia badań na tym terenie, w latach 2000–2001.

Koncentrowano się głównie na poszukiwaniu ginących, zagrożonych i chronionych gatunków roślin. Zwracano również uwagę na inne gatunki rzadkie w skali regionu, podkreślające specyfikę badanego terenu. Lokalizację stanowisk podano według zasad przyjętych dla „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce” (ZAJĄC 1978), przy czym zastosowano mniejszą skalę, tj. kartogram o boku 5 × 5 km (Ryc. 1).

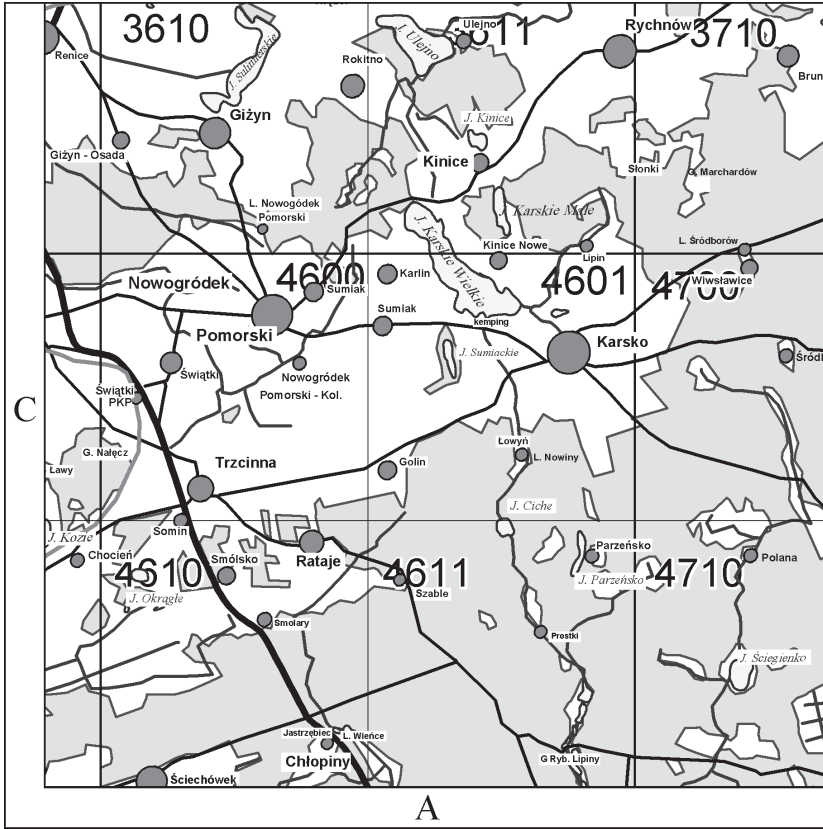
Na badanym obszarze stwierdzono 48 gatunków roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich w skali regionu. Spośród nich ochronie ścisłej podlega 6 taksonów, 11 chronionych jest częściowo, a 10 zaliczanych jest do różnych kategorii zagrożeń. W niniejszej pracy podano ponad 100 nowych stanowisk dla 43 gatunków roślin naczyniowych oraz 11 dla 5 gatunków ramienic.

Praca stanowi przyczynek do stworzenia banku danych o florze Polski Północno-Zachodniej, co w przyszłości pozwoli na opracowanie atlasu flory regionalnej.

WYKAZ GATUNKÓW

W wykazie gatunków zastosowano układ alfabetyczny. Nomenklaturę roślin naczyniowych podano według MIRKA i in. (2002), natomiast ramienic za DĄBBSKĄ (1964). Kategorie zagrożeń dla roślin naczyniowych przyjęto według ŻUKOWSKIEGO i JACKOWIAKA (1995), a dla ramienic według SIEMIŃSKIEJ (1992). Materiały zielnikowe złożono w Katedrze Botaniki Ogólnej Uniwersytetu Szczecińskiego (SZUB).

Przyjęte skróty i symbole: V – gatunek zagrożony, R – gatunek rzadki, I – gatunek o nieokreślonym zagrożeniu, §§ – gatunek podlegający ochronie ścisłej, § – gatunek podlegający ochronie częściowej, N – północ, S – południe, W – zachód, E – wschód, ndl. – nadleśnictwo, oddz. – oddział leśny, ok. – około, J. – jezioro, stan. – stanowisko/stanowiska.

Ryc. 1. Południowo-wschodnia część Pojezierza Myśluborskiego w siatce ATPOL.

Fig. 1. South-eastern part of the Myślubórz Lake District in the ATPOL grid square.

Lista roślin naczyniowych

Achillea pannonica – 1 stan.: (AC4600) licznie na gliniastym pagórku, ok. 0,3 km na E od Trzciny.

Ajuga genevensis – 1 stan.: (AC4600) pojedynczo na gliniastym pagórku, ok. 0,3 km na E od Trzciny.

Andromeda polifolia – V. 1 stan.: (AC3611) pojedynczo na torfowisku, ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 37a i 33o.

Anthemis tinctoria – 1 stan.: (AC4600) licznie na nasypie starych torów kolejowych, ok. 0,1 km na NW od stacji PKP Świątki.

Calla palustris – 1 stan.: (AC3610) nielicznie w niewielkim zatorfionym obniżeniu śródpolnym, ok. 1 km na NW od Rokitna.

Campanula cervicaria – V. 1 stan.: (AC4600) bardzo licznie na odłogach, ok. 2 km na W od Nowogrodka Pomorskiego.

Cladium mariscus – R. 4 stan.: łanowo na gytii jeziornej – (AC4601) S brzeg J. Karskie Wielkie; (AC3611) N brzeg J. Karskie Wielkie; (AC4501) ok. 2,5 km na N od Chocienia w ndl. Różańsko, oddz. 248g (zarastający zbiornik wodny); (AC4601 i AC4611) J. Ciche.

Convallaria majalis – §. Bardzo często na terenie lasów w ndl. Barlinek: (AC4610) oddz. 446; (AC4611) oddz. 441, 482, 483, 493, 492, 531, 542, 588; (AC4700) oddz. 329b, d, 377h; (AC4710) oddz. 426b, c, d, f, g, h, 427h, i, j, 482, 526c, 528a, 527f, 531, 573a, 575b, 580.

Corynephorus canescens – 4 stan.: licznie, łąnowo – (AC4600) na gliniastym pagórku, ok. 0,3 km na E od Trzciny; (AC3610) przy żwirowni w Rokitnie; (AC4700) na piaszczystych odłogach, ok. 2 km na NE od Karska; (AC3611) przy linii elektrycznej, ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 38h.

Dactylorhiza incarnata – §§. 2 stan.: kilka osobników – (AC4601) przy SE brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4600) na łące przy zbiorniku wodnym, ok. 0,1 km na NW od stacji PKP Świątki.

Dianthus carthusianorum – §.1 stan.: (AC4600) licznie na gliniastym pagórku, ok. 0,3 km na E od Trzciny.

Epipactis palustris – V, §§. 2 stan.: kilka osobników – (AC4601) przy SE brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4611) przy S brzegu J. Cichego.

Eriophorum vaginatum – 1 stan.: (AC3611) licznie na torfowisku, ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 37a i 33o.

Frangula alnus – §. 3 stan.: pojedynczo – (AC4501) przy leśnej drodze, ok. 2,5 km na N od Chocienia w ndl. Różańsko, oddz. 248g; (AC4601) od strony SE brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4710) nad J. Ściegienko.

Galium odoratum – §. Często na terenie lasów w ndl. Barlinek: (AC4611) oddz. 439g, 533b, 535b; (AC4700) oddz. 329b; (AC4710) oddz. 527f, 528a, 579.

Hedera helix – §§. 3 stan.: kilka kwitnących osobników – (AC3611) stary cmentarz w Rokitnie; (AC4600) park podworski w Trzciny; (AC4600) cmentarz w Trzciny.

Helichrysum arenarium – §. Bardzo często na badanym terenie m.in. w okolicach: (AC4601) Golina; (AC4601) Nowogródka Pom.; (AC4600) Trzciny; (AC4601) Karska.

Hepatica nobilis – §.1 stan.: (AC4710) kilka osobników w lesie bukowym w ndl. Barlinek, oddz. 479.

Herniaria hirsuta – 1 stan.: (AC3511) nielicznie na piaszczystej drodze leśnej w ndl. Myślubórz, oddz. 234.

Juncus subnodulosus – V. 1 stan.: (AC4610) niewielki płat na NW brzegu J. Okrągłego (na SW od Trzciny).

Ledum palustre – §. 1 stan.: (AC3611) kilka osobników na torfowisku, ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 37a i 33o.

Lychnis flos-cuculi – 4 stan.: licznie na wilgotnych łąkach – (AC4600) ok. 1,5 km na W od Nowogródka Pom.; (AC4600) ok. 0,1 km na N od Trzciny; (AC4710) nad J. Ściegienko; (AC3611) na polanie leśnej ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 36f.

Lycopodium annotinum – §§. 2 stan.: nielicznie w ndl. Barlinek: (AC4611) oddz. 441a, c; (AC4611) oddz. 592a.

Melica uniflora – 2 stan.: kilka osobników w lasach bukowych w ndl. Barlinek: (AC4700) oddz. 329b; (AC4710) oddz. 479.

Menyanthes trifoliata – §. 3 stan.: dość licznie – (AC3610) w niewielkim zatorfionym obniżeniu śródpolnym, ok. 1 km na NW od Rokitna; (AC4601) przy S brzegu J. Sumiackiego; (AC4611) przy SW brzegu J. Parzeńsko.

Najas marina – 4 stan.: dość licznie – (AC3611) w N części J. Karskie Wielkie; (AC4601 i AC4611) dość licznie wzdłuż brzegów J. Cichego; (AC4610) przy SE brzegu J. Okrągłego (na SW od Trzciny); (AC3611) pojedynczo w N części J. Kinice.

Nuphar lutea – §§. 8 stan.: dość licznie – (AC4601 i AC3611) J. Karskie Wielkie; (AC4601) J. Sumiackie; (AC3611) J. Ulejno; (AC4600) zarastający zbiornik wodny, ok. 0,1 km na NW od stacji PKP Świątki; (AC4601) J. Ciche; (AC4611) stawy rybackie na S od osady Prostki; (AC4710) J. Ściegienko; (AC4611) J. Parzeńsko.

Nymphaea alba – §§. 6 stan.: dość licznie – (AC4601 i AC3611) J. Karskie Wielkie; (AC4601) J. Sumiackie; (AC4710) J. Ściegienko; (AC4600) zarastający zbiornik wodny, ok. 0,1 km na NW od stacji PKP Świątki; (AC4601) J. Ciche; (AC4611) stawy rybackie na S od osady Prostki.

Oxycoccus palustris – 1 stan.: (AC3611) licznie na torfowisku, ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 37a i 33o.

Paris quadrifolia – 1 stan.: (AC4601) nielicznie w lesie nad J. Karskie Wielkie, przy SE brzegu.

Polygala comosa – 1 stan.: (AC4611) licznie przy uprawie leśnej, ok. 1 km na W od osady Prostki.

Polygonatum multiflorum – 7 stan.: nielicznie w ndl. Barlinek: (AC4610) oddz. 446; (AC4611) oddz. 482, 531, 588; (AC4710) oddz. 482, 531, 575b.

Primula veris – §. 1 stan.: (AC4601) nielicznie, przy S brzegu J. Karskie Wielkie.

Ribes nigrum – §. 2 stan.: nielicznie – (AC4601), przy S brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4710) nad J. Ściegienko.

Salvia pratensis – 1 stan.: (AC4601) nielicznie w murawie, ok. 2 km na N od Golina.

Schoenoplectus tabernaemontani – 2 stan.: łąnowo – (AC4601) na S brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4610) na N brzegu J. Okrągłego (na SW od Trzciny).

Sedum maximum – 2 stan.: pojedynczo – (AC4600) na gliniastym pagórku, ok. 0,3 km na E od Trzciny; (AC3610) przy zwirowni w Rokitnie.

Sonchus palustris – 1 stan.: (AC4601) kilka osobników, przy SE brzegu J. Karskie Wielkie.

Triglochin palustre – 1 stan.: (AC4710) kilka osobników na wilgotnej polanie w ndl. Barlinek, oddz. 527d.

Utricularia vulgaris – 2 stan.: dość licznie – (AC4601) przy S brzegu J. Karskie Wielkie; (AC4611) w stawach rybackich na S od osady Prostki.

Viburnum opulus – §. 4 stan.: dość licznie – (AC4501) ok. 2,5 km na N od Chocienia w ndl. Różańsko, 248g; (AC3611) ok. 1 km na N od Kinic w ndl. Barlinek, oddz. 36b; (AC4610) nad J. Okrągłe (na SW od Trzciny); (AC4601) na N od J. Sumiackiego.

Viola palustris – 4 stan.: licznie – (AC4611) w ndl. Barlinek, oddz. 390k, 439c, 441a, c, 589.

Viola rupestris – 1 stan.: (AC4611) kilka osobników przy uprawie leśnej, ok. 1 km na W od osady Prostki.

Lista ramienic

Chara aspera – I. 1 stan.: (AC4601) łąnowo, przy brzegu w S części J. Karskie Wielkie.

Ch. fragilis – I. 4 stan.: dość licznie – (AC46100) skupiska w rowach, ok. 0,3 km na NW od Smolar; (AC4601) w S części J. Karskie Wielkie; (AC4610) w E części J. Okrągłego (na SW od Trzciny); (AC4611) J. Ciche.

Ch. rudis – V. 1 stan.: nielicznie – (AC4601) w S części J. Karskie Wielkie.

Ch. tomentosa – I. 3 stan.: łąnowo – (AC4601) w S części J. Karskie Wielkie; (AC4610) w S i SW części J. Okrągłego (na SW od Trzciny); (AC4611) J. Ciche.

Ch. vulgaris – I. 2 stan.: nielicznie – (AC4601) w S części J. Karskie Wielkie; (AC4610) w S części J. Okrągłego (na SW od Trzciny).

Summary. Floristic notes from south-eastern part of the Myślubórz Lake District (NW Poland).

The south-eastern part of the Myślubórz Lake District is one of the botanically less explored parts of NW Poland. The investigations were carried out in this area between 2000–2001. The aim of the study was to find the protected, threatened or regionally rare species. This paper gives the new localities of 48 rare and interesting plant species: vascular plants – 43 species and algae (*Characeae*) – 5 species.

LITERATURA

- BALCERKIEWICZ S. 1976. Roślinność obszaru źródłowego Tetyńskiej Strugi na Pojezierzu Myśluborskim. Zbiorowiska leśne i zaroślowe. – Pr. Komis. Biol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. **45**: 1–85.
- DĄBMSKA I. 1964. *Charophyta* – Ramienice. Flora słodkowodna Polski. **13**. ss. 126. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- JASNOWSKA J. & JASNOWSKI M. 1977. Storzyczy w rezerwacie torfowiskowym „Bagno Chłopy” na Pojezierzu Myśluborskim. – Zesz. Nauk Akad. Roln. w Szczecinie, Ser. Roln. **15**(61): 163–184.

- JASNOWSKI M. 1962. Budowa i roślinność torfowisk Pomorza Szczecińskiego. – Soc. Sc. Stet. **10**: 1–338.
- JASNOWSKI M. & JANKOWSKI I. 1961. Roślinność kalcyfilna nad jeziorem Tchorzyno na Pojezierzu Myśliborskim. – Fragm. Flor. Geobot. **6**(4): 561–572.
- JASNOWSKI M., JASNOWSKA J., KOWALSKI W., MARKOWSKI S. & RADOMSKI J. 1972. Roślinność torfowiskowego rezerwatu Tchorzyno. – Ochr. Przyr. **37**: 153–157.
- LIBBERT W. 1927. Beitrag zur Flora der nördlichen Neumark. – Verh. Bot. Ver. Prov. Brand. **69**(5): 37–56.
- LIBBERT W. 1930. Zweiter Beitrag zur Flora der nördlichen Neumark. – Verh. Bot. Ver. Prov. Brand. **72**(2): 229–348.
- LIBBERT W. 1932. Die Vegetationseinheiten der Neumärkischen Staubeckenlandschaft unter Berücksichtigung der angrenzenden Landschaften 1. – Verh. Bot. Ver. Prov. Brand. **74–75**: 10–93.
- LIBBERT W. 1940. Die Orchideen des Kreises Soldin und ihr soziologisches Verhalten. – Verh. Bot. Ver. Prov. Brand. **80**: 1–14.
- LIBBERT W. 1941. Steppenvegetation in der Brandenburg. – Brand. Jahrb. **16**: 1–135.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland. **1**, ss. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- SIEMIŃSKA J. 1992. Czerwona lista glonów zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce, ss. 7–19. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. **22**(3): 145–155.
- ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Takson. Roślin Uniw. A. Mickiewicza w Poznaniu **3**: 9–96.

ZOFIA SOTEK i BOŻENA PRAJS, *Katedra Botaniki Ogólnej, Uniwersytet Szczeciński, ul. Felczaka 3a, PL-71-412 Szczecin, Polska; e-mail: sotek@univ.szczecin.pl; bajka@univ.szczecin.pl*

Przyjęto do druku: 18.05.2004 r.

Stanowisko *Batrachium trichophyllum* (Ranunculaceae) w Tatrach

W Polsce występuje 7 gatunków z rodzaju *Batrachium* S. F. Gray. W większości są to gatunki niżowe, przy czym część z nich sięgać może również pogórza i niższych położeń górskich (KUCOWA & TURAŁA-SZYBOWSKA 1985).

W bezpośrednim sąsiedztwie Tatr na terenie Wzniesienia Gubałowskiego odnotowano 2 gatunki: *Batrachium aquatile* i *B. trichophyllum* (GRODZIŃSKA & PANCER KOTEJOWA 1960). W wodach obszaru Działów Orawskich i Bramy Sieniawskiej występują 4 gatunki *Batrachium*: *B. aquatile*, *B. circinatum*, *B. fluitans* i *B. trichophyllum* (GUZIKOWA 1977). KORNAŚ (1957) podaje z Gorców *B. circinatum* i *B. trichophyllum*. PAWŁOWSKI (1956)